

SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

Da li su mobilni telefoni opasni?

Glavna poenta

Proturječni izvještaji o rizicima po zdravlje koje stvaraju mobilni telefoni pojavili su se krajem 1990-ih.

Glavna poenta

Milioni eura su do sada uloženi u naučna istraživanja radi ispitivanja efekata mobilnih telefona.

	Da	Ne
1.	Radiotalasi koje odašilju mobilni telefoni mogu da zagriju tjelesno tkivo, što ima štetne posljedice.	Radiotalasi nisu dovoljno jaki da bi prouzrokovali toplotna oštećenja tijela.
2.	Magnetna polja koja stvaraju mobilni telefoni mogu promijeniti funkcionisanje ćelija tijela.	Magnetna polja su krajnje slaba, pa je malo vjerovatno da štetno djeluju na ćelije tijela.
3.	Ljudi koji vode duge razgovore putem mobilnih telefona žale se ponekad na zamor, glavobolje i gubitak koncentracije.	Ove posljedice nikada nisu posmatrane u laboratorijskim uslovima i možda su prouzrokovane drugim faktorima savremenog načina života.
4.	Kod korisnika mobilnih telefona 2,5 puta je viši rizik od razvijanja raka u dijelovima mozga blizu uha koje je u dodiru sa mobilnim.	Istraživači priznaju da je nejasno da li je ovo povećanje povezano sa upotrebom mobilnih telefona.
5.	Međunarodna agencija za istraživanja o raku pronašla je vezu između raka kod djece i električnih vodova. Baš kao i mobilni telefoni, i električni vodovi emituju zračenje.	Zračenje koje stvaraju električni vodovi drugačija je vrsta zračenja, sa mnogo više energije od one koja dolazi iz mobilnih telefona.
6.	Talasi radiofrekvencija slični onima mobilnih telefona izmijenili su raspored gena kod valjkastih crva.	Crvi nisu ljudska bića, pa nije sigurno da će naše moždane ćelije reagovati na isti način.

Ako koristite mobilni telefon ...

Glavna poenta

Imajući u vidu ogroman broj korisnika mobilnih telefona, čak i mali nepovoljni efekti na zdravlje mogli bi imati velike posljedice po zdravstveni sistem.

Glavna poenta

Stjuartov izvještaj (britanski izvještaj) iz 2000. godine zaključio je da mobilni telefoni ne prouzrokuju nijedan poznati zdravstveni problem, ali je preporučio oprez, posebno među mladima, dok se ne sprovede još istraživanja. Dodatni izvještaj iz 2004. godine potvrdio je taj zaključak.

Šta treba raditi

Trudite se da pozivi budu kratki.

Nosite mobilni telefon dalje od tijela kada je na čekanju.

Kupite mobilni telefon sa dugim „raspoloživim vremenom za razgovore”. Efikasniji je, a zračenja su slabija.

Šta ne treba raditi

Ne koristite mobilni telefon kada je signal slab, jer je tada telefonu potrebno više snage da komunicira sa baznom stanicom pa je emitovanje radiotalasa jače.

Ne kupujte mobilni telefon sa visokim „SAR”¹ koeficijentom. To znači da emituje više zračenja.

Ne kupujte zaštitne maske, osim ako ih je testirala neka nezavisna strana.

¹ SAR (specifična stopa apsorpcije) je mjera kojom se određuje koliko tkivo tijela apsorbuje elektromagnetnog zračenja prilikom upotrebe mobilnog telefona.

Tekst s dvije prethodne strana uzet je s web-stranice. Na osnovu njega odgovori na sljedeća pitanja:

Pitanje 1: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

Koja je svrha glavnih poenti?

- A Da opišu opasnosti upotrebe mobilnih telefona.
- B Da sugerišu da rasprava o sigurnosti mobilnih telefona još traje.
- C Da opišu mjere opreza koje ljudi treba da poduzmu kad koriste mobilne telefone.
- D Da sugerišu da mobilni telefoni ne prouzrokuju nijedan poznati zdravstveni problem.

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 1

CILJ PITANJA:

Integracija i interpretacija: opće razumijevanje

Prepoznavanje cilja jednog dijela (tabele) u informativnom tekstu

Maksimalan broj bodova

Kod 1: B Da sugerišu da rasprava o sigurnosti mobilnih telefona još traje.

Bez bodova

Kod 0: Drugi odgovori

Kod 9: Bez odgovora

Pitanje 2: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

Pogledaj tabelu *Da li su mobilni telefoni opasni?*

Koja je svrha izjava u koloni Ne?

- A Da daju kratak pregled prednosti korištenja mobilnih telefona.
- B Da daju kratak pregled nedostataka korištenja mobilnih telefona.
- C Da objasne zašto su mobilni telefoni opasni.
- D Da ospore tvrdnje da su mobilni telefoni opasni.

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 2

CILJ PITANJA:

Integracija i interpretacija: opće razumijevanje
Prepoznavanje cilja kolone u tabeli

Maksimalan broj bodova

Kod 1: D Da ospore tvrdnje da su mobilni telefoni opasni.

Bez bodova

Kod 0: Drugi odgovori

Kod 9: Bez odgovora

Pitanje 3: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

„Teško je dokazati da je jedna stvar definitivno prouzrokovala drugu.”

Po čemu je ova informacija u vezi sa tačkom 4 izjava pod Da i Ne u tabeli *Da li su mobilni telefoni opasni?*

- A Potkrepljuje argument za Da, ali ga ne dokazuje.
- B Dokazuje argument za Da.
- C Potkrepljuje argument za Ne, ali ga ne dokazuje.
- D Pokazuje da je argument za Ne pogrešan.

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 3

CILJ PITANJA:

Razmišljanje i vrednovanje: razmišljanje o sadržaju teksta i njegovo vrednovanje
Prepoznati povezanost općenite izjave koja ne pripada tekstu i dviju izjava iz tabele

Maksimalan broj bodova

Kod 1: C Potkrepljuje argument za Ne, ali ga ne dokazuje.

Bez bodova

Kod 0: Drugi odgovori

Kod 9: Bez odgovora

Pitanje 4: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

Pročitaj ovu općenitu tvrdnju: „Rezultati istraživanja iz jednog konteksta nisu obavezno primjenljivi u drugačijem kontekstu.”

Zaokruži da li je ili nije svaka stavka u koloni Ne ispod primjer ove općenite tvrdnje.

Prvi odgovor je već zaokružen kao primjer.

	Ne	„Rezultati istraživanja iz jednog konteksta nisu obavezno primjenljivi u drugačijem kontekstu.”	
1.	Radiotalasi nisu dovoljno jaki da bi prouzrokovali toplotna oštećenja tijela.	Primjer	Nije primjer
4.	Istraživači priznaju da je nejasno da li je ovo povećanje povezano sa upotrebom mobilnih telefona.	Primjer	Nije primjer
5.	Zračenje koje stvaraju električni vodovi drugačija je vrsta zračenja, sa mnogo više energije od one koja dolazi iz mobilnih telefona.	Primjer	Nije primjer
6.	Crvi nisu ljudska bića, pa nije sigurno da će naše moždane ćelije reagovati na isti način.	Primjer	Nije primjer

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 4

CILJ PITANJA:

Razmišljanje i vrednovanje: razmišljanje o sadržaju teksta i njegovo vrednovanje
Prepoznati povezanost općenite izjave koja ne pripada tekstu i niza izjava iz tabele

Maksimalan broj bodova

Kod 1: Sva tri tačna odgovora. Po redu: Nije primjer, Primjer, Primjer.

Bez bodova

Kod 0: Drugi odgovori

Kod 9: Bez odgovora

Pitanje 5: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

Pročitaj tačku 3 u koloni Ne u tabeli. U ovom kontekstu, koji bi mogao biti jedan od tih „drugih faktora“? Navedi razlog za svoj odgovor.

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 5

CILJ PITANJA:

Razmišljanje i vrednovanje: razmišljanje o sadržaju teksta i njegovo vrednovanje

Upotreba prethodnog znanja u razmišljanju o informacijama predstavljenim u tekstu

Maksimalan broj bodova

Kod 1: Identifikuje faktore savremenog načina života koji mogu biti povezani sa zamorom, glavoboljama ili gubitkom koncentracije. Objašnjenje može da se podrazumijeva ili da ga odgovor sadrži:

- Nedovoljno spavanja. Ako ne spavaš dovoljno, bit ćeš iscrpljen.
- Prevelika zauzetost. Od toga se umoriš.
- Previše domaćih zadataka, od toga se umoriš i dobiješ glavobolju.
- Buka – od nje dobiješ glavobolju.
- Stres
- Rad do kasno
- Ispiti
- Svijet je zaista previše bučan.
- Ljudi više ne odvajaju vrijeme za opuštanje.
- Ljudi više ne pridaju značaj važnim stvarima, pa su natmureni i bolesni.
- Računari
- Zagađenje
- Previše gledanja televizije
- Droga
- Mikrotalasne pećnice
- Previše e-mail komuniciranja

Bez bodova

Kod 0: Daje nedovoljan ili neodređen odgovor:

- Iscrpljenost [ponavlja informaciju iz teksta]
- Zamor [ponavlja informaciju iz teksta]
- Gubitak koncentracije [ponavlja informaciju iz teksta]
- Glavobolje [ponavlja informaciju iz teksta]
- Način života [neodređeno]

Pokazuje pogrešno razumijevanje materijala ili daje neuvjerljiv ili nebitan odgovor:

- Bol u ušima
- Čašica za jaje

Kod 9: Bez odgovora

Pitanje 6: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

Pročitaj tabelu sa naslovom *Ako se koristi mobilni telefon...* Na kojoj od ovih ideja se zasniva tabela?

- A Upotreba mobilnih telefona ne podrazumijeva opasnost.
- B Upotreba mobilnih telefona podrazumijeva dokazane rizike.
- C Upotreba mobilnih telefona možda podrazumijeva ili ne podrazumijeva opasnost, ali treba poduzeti mjere opreza.
- D Upotreba mobilnih telefona možda podrazumijeva ili ne podrazumijeva opasnost, ali ih ne treba koristiti dok se u to ne uvjerimo.
- E Uputstva *Šta treba raditi* upućena su onima koji opasnost shvataju ozbiljno, a uputstva *Šta ne treba raditi* upućena su ostalima.

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 6

CILJ PITANJA:

Integracija i interpretacija: razvijanje tumačenja
Prepoznati pretpostavku u dijelu informativnog teksta

Maksimalan broj bodova

Kod 1: C Upotreba mobilnih telefona možda podrazumijeva ili ne podrazumijeva opasnost, ali treba poduzeti mjere opreza.

Bez bodova

Kod 0: Drugi odgovori
Kod 9: Bez odgovora

Pitanje 7: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA

„Ne kupovati zaštitne maske, osim ako ih je testirala neka nezavisna strana.” Šta se ovim sugeriše?

- A Ne trebaju ti zaštitne maske kada koristiš mobilni telefon.
- B Trebaju ti zaštitne maske ako ćeš da koristiš mobilni telefon.
- C Neke maske za koje se tvrdi da pružaju zaštitu možda nisu efikasne.
- D Maske za koje se tvrdi da pružaju zaštitu zaista su efikasne.

BODOVANJE: SIGURNOST MOBILNIH TELEFONA 7

CILJ PITANJA:

Integracija i interpretacija: razvijanje tumačenja
Tumačenje fraze u informativnom tekstu

Maksimalan broj bodova

Kod 1: C Neke maske za koje se tvrdi da pružaju zaštitu možda nisu efikasne.

Bez bodova

Kod 0: Drugi odgovori
Kod 9: Bez odgovora